

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Rapport om tillämpning av direktiv 90/88/EEG och Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 87/102/EEG (ändrat genom direktiv 90/88/EEG) om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar rörande konsumentkrediter" ⁽¹⁾

(97/C 30/23)

Den 31 maj 1996 beslutade rådet i enlighet med artikel 100a i EG-fördraget att begära Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om ovannämnda rapport och förslag.

Sektionen för miljö, folkhälsa och konsumentfrågor, som varit ansvarig för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 16 juli 1996. Föredragande var Umberto Burani och medföredragande var Francisco Ceballo Herrero och Roy Sanderson.

Ekonomiska och sociala kommittén antog följande yttrande vid sin 338:e plenarsession den 25-26 september 1996 (sammanträdet den 26 september 1996) med 94 röster för, 10 mot och 5 nedlagda.

1. Bakgrund

1.1. I det första direktivet om konsumentkrediter, 87/102/EEG ⁽²⁾ beslutade man att ytterligare granska definitionen av en enhetlig metod för att beräkna den "effektiva räntan" så att alla konsumenterna skulle kunna jämföra krediträntorna i de olika EU-länderna. Den granskningen resulterade i ett nytt direktiv, 90/88/EEG, som antogs av rådet den 22 februari 1990 ⁽³⁾. Detta direktiv har skärpt formeln för beräkningen av den effektiva räntan och vilka faktorer som skall ingå vid beräkningen.

I sitt yttrande på begäran från rådet ställde sig Ekonomiska och sociala kommittén huvudsakligen positiv ⁽⁴⁾ till förslaget, men kom likväl med några rekommendationer som endast delvis beaktades.

1.2. Direktivet i fråga anmodade kommissionen (artikel 1a punkt 5b) att före den 31 december 1995 för rådet lägga fram en "rapport med ett förslag" som gör att man fullt ut kan tillämpa en enda matematisk formel för att beräkna den effektiva räntan, vilken skall gälla i alla länder inom EU och i övriga länder inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), alltså Island, Liechtenstein och Norge. Direktiv 90/88/EEG har faktiskt införlivats i EES-avtalet (se kommissionens dokument, Inledning och sammanfattning, punkterna 5 och 8, sidorna 1 och 2).

1.3. Det nu föreliggande förslaget till direktiv fullbordar — om än med berättigat dröjsmål på grund av olika omständigheter — kommissionens uppdrag. I stort sett lämnar förslaget den redan antagna metoden för beräkning huvudsakligen oförändrad. Det slår fast principen för hur samtliga medlemsstater skall tillämpa den beräkningsmetod som anges i direktivet från 1990, och inför tvånget att använda en lättidentifierad "euro-

peisk" symbol för den effektiva räntan. Detta medför att en del språkliga ändringar behöver göras i den engelska och grekiska versionen (beträffande beteckningen "den effektiva räntan").

2. Allmänna kommentarer

2.1. Föreliggande förslag till direktiv är det logiska och självklara resultatet av de arbeten som redan färdigställts. Kommittén ger kommissionen sitt stöd och samarbetar med den i en strävan efter att allt bättre skydda konsumenternas intressen.

2.2. Men för att inte skapa missförstånd måste man bestämma vilken räckvidd dylika metoder skall ha. Om det hade gällt att jämföra den effektiva räntan enbart inom ett och samma land, skulle det ha räckt att uppmana varje land att anta en egen enhetlig ränta. Men direktivet syftar till att fastställa grunderna för jämförelse mellan alla länder inom EES.

2.3. Detta mål har endast delvis uppnåtts. Den "perfekta" jämförelsen mellan olika länder skulle vara möjlig om det, förutom att harmonisera beräkningssystemet, också hade gått att på ett homogent sätt definiera komponenterna i den effektiva räntan. Men dessa komponenter och definitionen av dem är heterogena i de olika länderna ⁽⁵⁾ till följd av de bestående skillnaderna i vanor och kommersiell praxis, men också i handelslagstiftning och i skattebestämmelser. Kommissionen har medgett ⁽⁶⁾ att det, när det gäller principerna om proportionalitet och subsidiaritet, inte är möjligt att harmonisera dessa definitioner (och ännu mindre komponenterna,

⁽¹⁾ EGT nr C 235, 13. 8. 1996, s. 8.

⁽²⁾ EGT nr L 42, 12. 2. 1987.

⁽³⁾ EGT nr L 61, 10. 3. 1990.

⁽⁴⁾ EGT nr C 337, 31. 12. 1988.

⁽⁵⁾ Se den studie som utförts för kommissionens räkning och som flera gånger citerats i rapporten, men också själva rapporten, tabellen i punkterna 97 till 111.

⁽⁶⁾ Se rapporten, punkt 10.

anser kommittén). Men det måste medges att en "gränsöverskridande" jämförelse av de olika räntorna blir svår eftersom enhetlighet inte råder.

2.4. Konsumentkrediter beviljas emellertid fortfarande av ett lands finansiella institutioner huvudsakligen till personer som bor i landet, av väl kända skäl: behov av att känna kunden, skillnader i lagstiftning, svårighet att få tillbaka beviljade krediter i andra länder. Bara i några gränsområden förekommer "gränsöverskridande krediter" i viss utsträckning.

2.5. Situationen kommer att förändras i och med att man inför en enhetlig valuta, men endast i de länder som går med i EMU: för konsumenterna i dessa länder kommer eurons område att utgöra en sann enhetlig marknad för konsumentkrediter. För de andra kommer inget att förändras.

2.6. Just vad beträffar tillkomsten av en sann enhetlig marknad för konsumentkrediter skulle direktivet kunna vara ett steg mot fullbordandet av den inre marknaden.

2.7. Kommissionen anser att införandet av den effektiva räntan "gör att den inre marknaden kan genomföras lättare och fungera bättre" och "garanterar konsumenterna ett höggradigt skydd" (1). Man bör i så fall under "motivering" föra in den logiska, men ännu inte klart uttalade, konsekvensen — nämligen att genomförandet av den effektiva räntan kommer att tillåta konsumenterna att dra nytta av konsumentkrediterna inom ramen för ett fritt tillhandahållande av tjänster.

2.8. Mot bakgrund av vad som sagts ovan i punkterna 2.3, 2.4 och 2.5, och om man genomför beslutet i punkt 2.7, anser kommittén att det är kommissionens, de nationella myndigheternas och kreditinstitutens skyldighet att få konsumenterna att se upp med alltför lättvindiga val. En till synes fördelaktigare ränta i ett annat land innebär inte nödvändigtvis att den är lämpligare än räntan i det egna landet. Bortsett från sammanställningen av den effektiva räntan specificeras alltid räntesatsen i respektive valuta och återspeglar vanligtvis den ekonomiska situationen och penningpolitiken i respektive land. Den kan då och då variera, och inte alltid i för konsumenten fördelaktig riktning. Även växelkurserna kan variera och det får konsekvenser som konsumenten varken kan förutse eller förhindra när kontraktet upprättas. Konsumenten måste underrättas om de risker han löper när han lånar i en annan valuta än det egna landets.

2.9. En annan aspekt som förtjänar att nämnas är införandet av en symbol (inte "logo", som det nån gång kallas i rapporten — symbol och logo är inte likvärdiga

termer). Symbolen skulle användas varje gång beteckningen den "effektiva räntan" används. Även om man förtiger de grafiska svårigheterna när man utformar informationsmaterial och kontrakt, kan man fråga sig om genomsnittskonsumenten verkligen kommer att förstå innebörden av en sådan symbol. De lösningar som experterna föredrar är även i detta fall inte nödvändigtvis de som allmänheten gärna välkomnar, i synnerhet inte om man måste anstränga sig för att förstå en sak. Införandet av en symbol skulle kosta en betydande summa (en större europeisk bank har räknat ut att kostnaden för att använda symbolen skulle vara i storleksordningen 6-7 miljoner ecu). För att symbolen skall kunna förminska till en storlek som passar på ett kontrakt, kommer stjärnorna som omger procenttecknet att gå ihop i en cirkel. Syftet med en lättigenkännlig gemensam symbol går därmed förlorat.

2.10. Mot denna lösning talar i vilket fall som helst ett ännu viktigare argument: möjligheten till missbruk och felaktig användning. En symbolbeteckning som t.ex. "Europa" skänker alltid ett visst drag av officiell karaktär åt ett dokument. När man tänker på alla, mer eller mindre auktoriserade, mer eller mindre kontrollerade, finansaktörer på marknaden, är det lätt att föreställa sig att symbolen skulle kunna missbrukas på olika sätt. Det skulle bara vara alltför lätt att föra konsumenten bakom ljuset och få honom att tro att den effektiva räntan som nämns i dokumenten blivit en officiellt godkänd beteckning. ESK avråder från införandet av en "europeisk" symbol, vilken kan skapa förvirring och missförstånd i stället för att bidra till ökad begriplighet och ge konsumenten information.

2.11. Förslagen till direktiv medför inte, när allt kommer omkring, några grundläggande förändringar i den nuvarande situationen, men tre åtgärder förtjänar att särskilt uppmärksammas på grund av de praktiska konsekvenserna:

- Att avskaffa möjligheten att använda en annan formel för att beräkna den effektiva räntan, vilket Finland, Frankrike och Tyskland hittills gjort.
- Att tvingas grunda sina beräkningar på kalenderåret (365 och 366 dagar) i stället för på "ränteåret" (360 dagar).
- Att kräva en exakthet på två decimaler, något som ännu inte tillämpas av alla och inte har varit föreskrivet tidigare.

2.12. Som framgår av kommentarerna till de enskilda artiklarna kan dylika åtgärder lätt förorsaka ökade kostnader i flertalet länder på grund av behovet av att ändra informationsprogrammen innan direktivet träder i kraft den 1 januari 1997. Sådana program måste ändras en andra gång när den gemensamma valutan införs, två

(1) Förslag till direktiv, första punkten under "motivering".

år senare. Kommittén undrar om det inte vore lämpligt att tänka sig att direktivet träder i kraft den 1 januari 1999, åtminstone vad beträffar beräkningsgrunderna. På så sätt skulle ändringarna komma att göras vid ett enda tillfälle: kostnadsreduktionen skulle bli bestående och torde komma konsumenterna till del.

3. Synpunkter på de enskilda artiklarna i förslaget till direktiv

3.1. Artikel 1

3.1.1. Såsom sägs i de "allmänna synpunkterna" (punkt 2.9 och 2.10), avråder kommittén å det livligaste från att man inför en symbol av officiellt slag, eller till synes officiellt, i alla de fall — inklusive det som nu diskuterats — som rör transaktioner mellan privatpersoner. Konsumenterna skulle kunna bli förda bakom ljuset. Dessutom skulle en sådan nyhet kunna bana väg för ett omfattande bruk av den europeiska symbolen så snart en skriftlig överenskommelse hänvisar till en europeisk förordning. Situationen skulle bli förvirrande för konsumenten och omöjlig att kontrollera för myndigheterna.

3.1.2. Vidare uppstår det delikata problemet att veta om bruket av en europeisk symbol (de tolv stjärnorna) tillåts i länderna utanför EU, det vill säga i övriga EES-länder (se punkt 1.2 ovan), som ju också måste respektera föreskrifterna i direktivet.

3.2. Artikel 4

3.2.1. Denna artikel avskaffar den möjlighet som de finansiella institutionerna haft att använda en annan formel för att beräkna den effektiva räntan än den som fastställts i själva direktivet, om den formeln redan hade tagits i bruk i deras eget land före den 1 mars 1990. Undantaget gäller för närvarande i Finland, Frankrike och Tyskland. Även om detta undantag endast föreskrivs gälla fram till den 31 december 1995 kommer artikeln att tillämpas i praktiken så länge som det direktiv som avses i artikel 1a punkt 5c i direktiv nr 87/102/EEG i dess ändrade form inte har antagits.

3.2.2. När det gäller kostnaderna för ändringar i programmen betonade kommissionen (se rapporten, punkt 15) att "produktionskostnaderna för mjukvaru-producenter och finansinstitutionerna kommer att sjunka tack vare de stordriftsfördelar som blir följden av att man tillämpar en enda formel inom hela den inre marknaden". Problemet torde dock inte uppstå i den formen, eftersom kostnaderna för de finansiella institutionerna i "undantagsländerna" redan skulle ha belastats institutionerna i de andra länderna. En bekräftelse är emellertid viktig angående det som sägs därutöver, beträffande de ändringar som föreslagits i direktivet (se punkt 3.3) och det datum då direktivet skall träda i kraft (se punkt 3.4).

3.3. Artikel 7

3.3.1. Så som denna artikel är utformad ersätter den helt enkelt föregående Bilaga I i direktiv 87/102/EEG med en ny bilaga som medför till synes smärre ändringar i den tidigare texten. Ändringarna gäller:

- Metoden för beräkning av ränteårets dagar, som bör vara lika många som på ett kalenderår (365 eller 366), och inte 360 som i några länder⁽¹⁾.
- Resultatet av beräkningen bör uttryckas med en exakthet på två decimaler (tidigare förutsattes att det var möjligt att runda av den första decimalen).

3.3.2. Ett avskaffande av undantagsregeln som föreslås i artikel 4 i förslaget till direktiv berör endast redan nämnda stater (Finland, Frankrike och Tyskland), som nu måste byta ut de beräkningsmetoder de använt sig av hittills och i stället börja använda den s.k. AIBD-metoden. Förslaget att ändra beräkningsgrunden från 360 dagar till 365/366 dagar berör även de stater som redan nu räknar efter AIBD-metoden, som är den metod som i framtiden skall gälla för alla stater inom EU. Majoriteten av medlemsstaterna måste följaktligen helt eller delvis ändra beräkningsmetod och/eller beräkningsgrunder, åtminstone om man tolkar föreskriften så att beräkningen måste grunda sig på ett faktiskt antal dagar. I så fall måste nämligen enhetliga beräkningsgrunder för alla stater inom EU införas, beräkningsgrunder som idag endast används i tre medlemsstater som tillsammans utgör ungefär en tredjedel av EU:s befolkning.

3.3.3. En beräkningsmetod som grundar sig på ett faktiskt antal dagar skulle medföra betydande problem eftersom man då inte kan använda standardvärden som beräkningsgrund, så som man gjort hittills i de flesta av de berörda staterna (t.ex. $365 \text{ dagar} / 12 = 30,41666 \text{ dagar per månad}$). I stället skulle man använda de faktiska värdena, dvs. man skulle vara tvungen att använda olika beräkningsgrunder för olika månader, t.ex. 31 dagar för januari och 28/29 dagar för februari. Detta skulle medföra att den effektiva räntan blir olika stor beroende på kreditens utbetalningsdatum och att den även beror av månadens längd, trots att den nominella räntan är densamma. Ur EU-konsumentens synvinkel motverkar detta sitt eget syfte, eftersom det skulle bli svårt att jämföra olika kreditgivares ränteuppgifter. ESK yrkar därför på ett förtydligande i direktivets text som gör det möjligt för kreditinstituten att basera den enhetliga beräkningsmetoden på standardvärden. Dessutom bör man inte ta hänsyn till skottår eftersom detta, enligt kommissionens egna uppgifter, inte gör någon skillnad, ens om man räknar med en noggrannhet på två decimaler.

3.3.4. De praktiska konsekvenserna av att beräkna den effektiva räntan till två decimaler kommer att bli

⁽¹⁾ Tyskland, Finland, Sverige, Liechtenstein och Norge: se rapporten, punkt 124-128 och tabellen, punkt 124.

negativa för konsumenterna. Detta krav kommer att medföra att finansinstituterna inte längre kan ge ut de i förväg förberedda tabeller som för närvarande används i rekylamsyfte. Tabellerna ger information om lån, och konsumenterna använder dem för att jämföra lånekostnaderna innan de ansöker om ett lån hos sitt finansinstitut.

3.3.5. Om man beaktar att ränteaåret på 360 dagar alltjämt används som beräkningsgrund bara i ett fåtal länder och att det nästan alltid är formeln med två decimaler som används, förefaller inte enbart kostnaderna i sig motivera en ändring av de system som ännu inte anpassats till normerna i bilaga II. Kommittén frågar sig om de ringa praktiska effekterna av en dylik harmonisering och de vinster som konsumenterna kan göra verkligen står i rimlig proportion till vad detta kostar.

3.4. Artikel 9

3.4.1. Denna artikel fastställer den 1 januari 1997 som det datum då direktivet skall träda i kraft. Kommissionen

har hävdlat att en så kort tidsfrist är fullt möjlig och anser uppenbarligen att det inte är särskilt svårt att genomföra förslagen, som faktiskt dels är av marginell betydelse (obetydlig ändring av beräkningsgrunderna) och dels betyder att man inför ett krav som redan varit förutsett (möjligheten att använda ett annat system upphör).

3.4.2. Kommittén frågar sig åter om det inte, med hänsyn till vad det kostar att ändra programmen (se punkt 3.2.1 och 3.2.2 ovan) i två omgångar (se punkt 2.12), skulle löna sig att skjuta upp ikraftträdandet av direktivet till den 1 januari 1999.

I dag gäller ändringarna av beräkningsmetoden de medlemsstater som redan använder den beräkningsmetoden för effektiv ränta som beskrivs i direktiv 88/90/EEG från 1990. Av samma anledning föreslås att de medlemsstater som har utnyttjat det undantag som föreskrivs i artikel 1a punkt 5a i direktiv 87/102/EEG även skall ha en tidsgräns som går ut vid tidpunkten för övergången till den gemensamma valutan, för att börja använda beräkningsmetoden som föreskrivs i direktivet.

Bryssel den 26 september 1996.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Carlos FERRER

BILAGA

till Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Avvisade ändringsförslag

Följande ändringsförslag, som fick mer än en fjärdedel av de avgivna rösterna, avvisades.

Punkt 2.9

Stryk texten efter tredje meningen (fr o m "De lösningar..." till slutet av punkten) och ersätt med följande:

"Det är därför av avgörande betydelse att konsumenterna får tydlig information om dess betydelse. Det bör finnas informationskampanjer som upplyser dem om att symbolen inte betyder att EU-myndigheterna rekommenderar krediten i fråga, utan att den innebär att man tillämpat en enhetlig metod för att beräkna den årliga effektiva räntan."

Motivering

Även om risken att konsumenten blir förvirrad inte kan uteslutas, som föredraganden skrev, är det att gå för långt om man tror att de kommer att förkasta symbolen. Informationskampanjer skulle kunna förebygga risken för feltolkning. Eftersom beviljandet av krediter i andra medlemsländer kommer att öka, i synnerhet efter att euron införts, bör konsumenterna informeras på ett enkelt sätt om hur den enhetliga metoden för att beräkna den effektiva räntan fungerar. Eftersom man inte nådde några överenskommelser om ett "enhetligt språk", kan man se en gemensam symbol som det näst bästa alternativet.

Resultat av omröstningen

För: 34, emot: 47, nedlagda: 21.

Punkt 2.10

Stryks.

Motivering

Se ändring 4.

Resultat av omröstningen

För: 34, emot: 47, nedlagda: 21.

Punkt 2.12

Stryks.

Motivering

Att ett harmoniserat system för att beräkna den effektiva räntan träder i kraft den 1 januari 1997 uppväger klart de förhållandevis små extra kostnaderna med att anta separata program för att införa euron två år senare. Det är helt enkelt inte sant att den föreslagna senareläggningen kommer att innebära avsevärda besparingar. De extra kostnaderna bör vägas i relation till de krediter som årligen beviljas. Det skulle dessutom inte vara tillrådligt att använda samma datum för införande av euron och ikraftträdande av direktivet om konsumentkrediter. Banker kommer redan att vara mycket tyngda av arbetet med införandet av euron, vilket Umberto Burani har klargjort i sitt utmärkta yttrande i frågan. Dessutom är det inte alls klart vilka medlemsstater som faktiskt kommer att införa den gemensamma valutan. För de medlemsstater som inte deltar den 1 januari 1999 innebär det inga merkostnader. Det föreslagna datumet skapar slutligen ett farligt prejudikat när det gäller att fastställa datum för ikraftträdande av direktiv, eftersom de flesta åtgärder kommer att innebära vissa kostnader.

Resultat av omröstningen

För: 37, emot: 62, nedlagda: 12.
